

TEATRE CATALÀ

CREPUSCLE

QUADRO DRAMATIC EN PROSA

ORIGINAL D' EN

Santiago Gomis

BIBLIOTECA DE
JOVENTUT TEATRAL

Biblioteca de JOVENTUT TEATRAL

CREPUSCLE

QUADRO DRAMÁTIC EN PROSA

ORIGINAL D'EN

SANTIAGO GOMILA

Aquesta obra es propietat del autor. Ningú podrà reimprimir-la sense el seu consentiment.

Els delegats y representants de la **Sociedad de autores españoles**, son els encarregats del cobro dels drets de representació.

Queda fet el dipòsit que marca la llei.

PERSONATJES

VALENTETA,	28 anys.
AIXALABRADA,	30 »
PIGADA,	22 »
NOI GRAN,	29 »
NEGRET,	27 »
GARBAT,	24 »

L'acció passa en un barri de l'*ampa* barcelonina.

ÉPOCA: ARA ..

DRETES Y ESQUERRES LES DEL ACTOR

Aquest quadret dramàtic và ésser representat com a proba d'ensaig en el teatre de la Societat *Niu Guerrer*, la vetlla del 17 de Febrer de 1907, essent representat per segona volta y am molt bon èxit, també, en lo teatre de l'antic *Assiàtic* (*Lope de Vega*), baix lo següent

REPARTIMENT

Valenteta, Sra. Zamora. — *Aixalabrada*, senhora Guart. — *Pigada*, Srta. Zamora (filla). — *Noi Gran*, Sr. Sierra (S.) — *Negret*, Sr. Pujolá. — *Garvat*, senyor Gimeno.

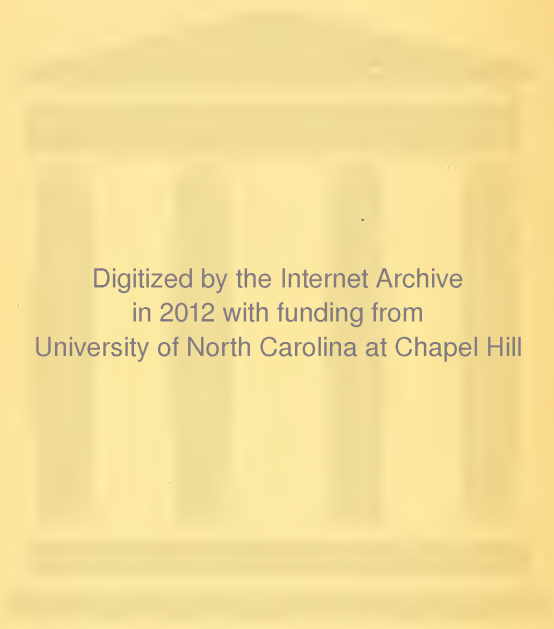
Director artístic: *Benet Verge*.

Al jove escriptor

En Emili Graells Castells

*Insignificanta, però veritable mostra
d'afecte, de son amic*

L' Autor.

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

ACTE ÚNIC

La escena es un menjador. Al foro dreta, la porta d'entrada al pis; en el àngul de la esquerra, un armari vidriera de la casa; a la dreta, según terme, la porta de la cuina y, en primer terme, una finestra, en la que hi haurà un canti; a la esquerra, según terme, un balcó que dona sortida a un terradet y, en primer terme, un'altra porta que comunica a les altres habitacions interiors. Tot practicable.

Per mobles, una taula-menjador al mitg de la escena; mitja dotzena de cadires posades en ordre y, penjats per les parets, alguns quadros ordinaris.

Son les quatre de la tarda, pèl mes de Juny.

Al aixecarse'l teló, apareixen en escena, el *Noi-Gran* y la *Valenteta*. Aquell, assentat en un silló a la dreta, primer terme, y, aquesta, junt a l'armari, d'aont treu un gòt y una ampolleta, anant tot seguit a la taula, treient una cullera del calaix, omplint aquesta del líquit de l'ampolleta y, abocantla al gòt, posanthi després, aigua del canti de la finestra, el qual torna a deixar en son lloc.

Llarg silenci.

Després de fer tot lo marcat, y remenant am la cullera el contingut del gòt, s'acosta amorosament al *Noi-Gran* y li dona a beure.

ESCENA PRIMERA

NOI-GRAN y VALENTETA.

VAL. (*Am carinyo.*) M'has promès obeirme.
Te: apa, beu.

- NOI. (*Miràntselà amorosament.*) ¿Si t'hi empenyes?...
VAL. (*Imperiosa, però am carinyo.*) T'ho mano.
NOI. (*Resignat.*) ¡Com vulgas!... (*Treu el gòt y beu; després, reposa.*) ¡Tampoc me farà res!...
VAL. ¡Què sabs, tú, què sabs, tú!... El que has de fer, ¿sabs?, es creure'm; pendre'l que't dongui; fè'l que't mani, vetho-aquí.
NOI. (*Tornantli el gòt.*) Té... me l'he beguda tota.
VAL. (*Prenentli el gòt.*) Aixís m'agrada.
NOI. T'ho he promès... ¡vatúalisto!
VAL. (*Tot y anant a l'armari, aont deixa l'ampolleta, deixant, de passada, el gòt y la cullera de sobre la taula, tornant tot seguit a la vora d'ell.*) Vui que't possis bó prompte, ¿sabs?, perquè tothòm puga dir que, jo, que vaig esser qui va condemnarte a aquest patir etern, he sapigut curarte la ferida; que la *Valenteta*, ha sapigut, a la fi, esser bona, qu'ha sapigut, a la fi, estimarte y compondre que va esser, am-tú, molt crudel.
NOI. (*Que l'haurà estat escoltant, tot encisat y somrient, l'agafa dolsament el cap, se l'apropa als llabis y li fa un petó al front.*) ¡Que n'ets de caia!...
VAL. (*Tristament.*) ¡No't vaig compondre!...

- NOI. (*Am pena.*) ¡Això, la vri!... (*La Valen-teta, resta mirantse al Noi-Gran, qu'hau-rà quedat silenciós y mirantse a n'ella, amb una mirada vaga, quelcòm no ve-ient ni adonantse del que mira y de lo que està sentint, propi del cervell que divaga pensant en quelcòm més dolorós. Ella se'l mira com dient y pensant:—*«¡Quin cambi!... ¡No sembla pas el ma-teix Noi-Gran d'avans!...»—*Y, com si la consciencia l'acusés, diu, tot y espur-nejantli els ulls:*)
- VAL. ¡Que'n vaig esser de dolenta!...
- NOI. (*Recalcant aquestes paraules.*) ¡Molt do-lenta!... (*Resignadament.*) ¡A la fi, dò-na!... Et perdono... (*Cambiant de tò*) Teninte aprop meu, ¿veus?, torno a re-viure. Solsament lluito, quan, aquí, (*Se-nyalant al front*) a les golfes, s'hi fiquen coses estranyes. ¡Redena!, em fa fàstic, això... (*Soptadament.*) Digues, la veri-tat: jo, avans, no't feia pesa, ¿oi? (*Cambi de tò.*) ¿Què hi veies en mí?... ¿Què tenia, jo, que t'era odiable?...
- VAL. ¡Que sé jo, pobra de mí!...
- NOI. Voldria saberho... m'agradaria saberho...
- VAL. ¡Era tant joveneta!... Una criatura, gaire bé...
- NOI. (*Somrient.*) ¡Sí, fiquèuli els dits a la boca!...

- VAL. Jo, no estimava ni havia estimat mai a ningú... No sabia ni coneixia què era la estimació...
- NOI. Erets molt lleugera, res més que lleugera.
- VAL. ¡Oh, sí!... Propi de jovenalla... de poca experiència... faltada de coneixements... Tenia el meu modo de viure... el meu modo de pensar diferent de les demés dones... ¡Hi estava tant feta a sentir paraules atraïentes y enganyoses... sentiments fingits!... ¿Quina culpa hi tenia jo, pobreta de mí, de no estimar, si no m'ho havien ensenyat mai?... ¡Si el poc carinyo que Deu m'havia donat, me'l van malmetre!... ¿Podies, tu, obligarme a que t'estimes?... ¿a que fós teva, solament teva, com tú volies?... Ho vaig serho de teva, com vaig serho d'altres... ¿Com podia, jo, aimarte?... Més que llàstima, me feies fàstic, quan me parlaves d'amor, de carinyo, d'aimarnos... ¡Tots els homes m'èreu iguals!...
- NOI. Oh, y jo, engrescat am tú... ¡Redena, quina espineta a les entranyes!... Am mí, t'havia vist sempre esquerpa, però, atraïenta, xamosa... (*Colpejantse al pit.*) T'hi havies arrelat aquí dins...
- VAL. A tú, que'm volies, vaig despreciarte; no obstant, vaig donar la meva ànima, tot, a quí menys dret hi tenia... Tú, això, no t'ho mereixies, *Noi-Gran*.

NOI. (*Am naturalitat.*) No; no, que no m'ho mereixia. Per tú, tot... sacrificis... esforços... la meva sang, la vida tota... tot, ho hauria donat.

VAL. ¡Oh!...

NOI. (*Alsantse y febròs*) ¿Ho podia jo permetre, que un qualsevol em robés el poc carinyo que per compassió'm tenies?... ¿que'm prengues a la dona, per qui jo hauria donat la vida, la meva sang?... ¡Això, mai! ¡Erets meva!, ¡meva! (*Calmantse*). Jo volia ferne d'una dona dolenta, un àngel... ¡Que'n vaig anar de lluny d'osques!... Totes teniu pardalets al cap... (*enfadantshi, de sobte.*) Aquell, ¿oi?, aquell et feia pesa. ¡Còm ho llegia en tos ulls, en aquest rostre, que m'enganyaves!... Ja ni l'agradós fingiment d'avans veia en tú... ¡Com havies cambiat!...

VAL. (*Suplicant carinyosament.*) ¡Calla per Deu!

NOI. ¿Te'n recordes d'aquell dia? Era aquí mateix... No m'havieu vist vosaltres. La porta estava ajustada.... (*Nerviós.*) ¡Mala negada fessiu!... ¡Y quins desitjos tenia d'ofegarvos en aquell moment, entre les meves urpes, com a feres!... (*Cambi de tó.*) ¡No erats la meva dona!... ¡No hi tenia jo cap dret am tú!...

VAL. (*Suplicant*) ¡Per Deu!...

NOI. (*Alsantse am pena y estrenyentla fortament, am deliri.*) No; no t'allunyis... Al tornar de presiri, ¿sabs?, tot això es dú encastat al cervell... Sort que torno a tenirte; sort que ara... ara sí que m'estimes; y jo, més, molt més, encara... (*Anant a seure altra volta, pero, sense deixarla anar.*) Aquí't vui, als meus brassos... (*Desalentat.*) Però... ¿y les forses?... (*Estrenyentla fort.*) No ho sé si podríes fugirne ara. (*Am vèu bronca.*) ¡Ja ho sabs... aleshores và rodar un home per terra!...

VAL. (*Volquent desferse'n d'ell.*) ¡Déixam, déixam!...

NOI. (*Febrós.*) ¡No!...

VAL. (*Am por.*) ¡Me fàs mal!... ¡Déixam!...

NOI. (*Sarcàstic.*) ¡Mal!... ¿Que't faig mal, díus?... ¡Si hi ha moments que sento desitjos d'ofegarte!... ¿No vàs ser tú, que'n vàs tenir la culpa d'aquella punxada, d'aquell cos rodolant per terra?... ¡Redena!... y, encara't vui... ¡Vina!... (*La Valenteta, instintivament, haurà anat apartantse. Al cridarla el Noi-Gran, no gosa aproparse.*) ¡T'ho prego!... ¡t'ho mano!... (*Anant a agafarla novament, y oprimintla am deliri y amb amor a la vegada, pèls brassos, y apropant son rostre al d'ella, miràntselà fit a fit, com sortintli les nines de ses conqués.*)

¡Míram!... ¡Així!... ¡fit a fit!... ¡Vui veure què hi tens en aquestos ulls: vui endevinarhi lo què hi ha en ells, que m'atrauen, que'm fan tornar ximple!...

VAL. (*Suplicant am por, ensemps que carinyosament.*) ¡Sossègat!... ¡Càlmat, per Deu!... ¡Me fas por!... ¡m'espantes. *Noi-Gran!*...

NOI. (*Deixantla anar brusquement.*) ¡Soc un boig!... Vui acariciarte; y't renyo; voldria acontentarte, y t'espanto!... (*Anant al silló a seure.*) ¡No... tu no pots aimarme, no pots!...

VAL. (*Apropantselhi y amb amor.*) ¡Sí; sí que t'estimo!...

NOI. Encara que m'ho juris... ¿no'l vaig matar jo, a n'aquell home que tú estimaves?... ¡Vaig matarlo!... No m'hagués insultat... (*Cambi de tó sobtat.*) ¡Tú, tú'n vàs tenir la culpa, tú!...

VAL. ¡Verge Santa!...

NOI. (*Com divagant, recordantho y molt pausat, al meteix temps que mitg delirant.*) Després... ¡Redena, y com cóu a l'ànima, el grillet!... ¡Si ho sapiguessis!... ¡Y quín munyoc de pensaments a la clepsa!... dies y dies, anys y anys... recorts... vaguetats... dubtes... realitats... ¡Dotze anyades!... ¡quina eternitat!... ¿Veus?... miratela, la clepsa:

tu hi jugaves amb els cabells rissats, negres com les mores, ¿oi?... (*Somrient am pena.*) El presiri, ¿còm te l'emblanquina!.. (*Transició.*) La joventut... l'amor... tot va quedant enrera; enrera, fins qu'ho perts tot, tot... fins l'esma... En surts un día... y, tornen, tornen els recorts; pero, enfosquits, tristos... (*Am dolor.*) L'home jove, robust, que's van endur, que la llei va condemnar, aquí'l tens, plè de nafres, xacrós... am l'ànima mitg morta... (*Cambi de tò.*) ¿Veus?... Y això, ho has fet tú; tú y ningú més que tú... (*Am coratje qu' haurà anat creixent gradualment. La Valenteta, que haurà estat escoltant lo tristament, reconeixent la seva culpa, al dir les darreres paraules el Noi-Gran, haurà anat acostantse a n'ell, poc a poc, fins a esser al seu aprop, que's deixa anar de sobte, caient agenollada als peus mateixos del Noi-Gran, esclatant en un amarg plor.*)

VAL. ¿Perdó!... ¿Perdó!...

NOI. (*Veient que la Valenteta cau agenollada al seus peus, s'alsa en sec, y, imperiosament, l'agafa y l'alsa de terra.*) ¿No!... ¿Això, no!... Jo m'hi agenollaria als teus peus... Ting fàm de que m'estimis, per què... ¿no ho sé per què!...

VAL. (*Amb esplet de l'ànima*) ¿Oh, sí!... Soc teva, tota teva!...

NOI. ¿Meva?... No sé com dirtho.. Com si fosses el ganivet clavat al meu pit, que no goso a arrencarme, perquè .. m'escolaria. ¡Fereix... fereix... però, no'm deixis!.. (*S'abrassen amb efusió y resten abraçats uns segons. Truquen a la porta y la Valenteta và a obrir. El Noi-Gran torna a seure al silló, ont queda quelcòm cap-ficat. Al obrir la porta la Valenteta, entra l'Aixalabrada, deixant descuidadament la porta oberta, pero ajustada.*)

ESCENA II

Dits y AIXALABRADA

AIX. (*Entra, y sense dir paraula, ni saludar sisquera, mira arrèu com divagant y com si li passés alguna cosa.*) ¿Què no es aquí el Negret?

VAL. No; no ha vingut, encara. Deu ésser abaix, al Cassinet.

AIX. (*Am naturalitat.*) No hi era pas... ara'n ving. (*Queda altra estona cap-ficada, neguitosa y com estranyada. La Valenteta se la mira, com xocantli véurela divagar.*) ¿De debò, no ha vingut?...

VAL. (*Un xic picada.*) ¡No, dòna, no!...

AIX. ¡Si qu'es estrany!... (*Breu silenci y indecisió.*) ¿Potser sí, qu'es veritat?...

- VAL. ¿El què?
- NOI. ¿Què hi ha alguna novetat?...
- AIX. No, no... (*Moment de silenci. La Valenta mira a sa germana, observant els moviments d'aquesta y com no comprenent el què. L'Aixalabrada, després d'una estona, tot treientse el mocador de la butxaca per aixugarse'ls ulls y no puguent dissimular més.*) ¡Això, no es viure! (*Rebat el mocador de sobre una cadira amb ira.*)
- VAL. (*Veientho.*) ¿A què vé, ara, això?... ¿Què't passa?...
- AIX. (*Dissimulant.*) ¡Res... no res!...
- VAL. (*Anant a la vora del Noi-Gran y seient aprop d'ell.*) Ja t'arreglaràs, doncs. (*Curt silenci. L'Aixalabrada, agafa la cadira, en la que ha rebut el mocador, y s'assenta a l'esquerra, primer terme.*)
- AIX. (*Després d'una estona, tombantse al Noi-Gran, com per distrèurers.*) ¿Y, tú, ja't troves més bé?
- NOI. ¡Psth!... ¡Igual!...
- AIX. ¿Ja's veu, ja, qu'has sofert massa!...
- NOI. (*Resignadament.*) ¡Ja hi estic fet!... ¡això d'ara, rai!... (*A fora se senten als aucellets.*)
- AIX. (*Am pena.*) ¡Pobre!...
- NOI. ¡M'hi vaig acostumar de molt nano!...
- VAL. (*Fent scnya a sa germana, còm pera que desvií la conversa, dirigintse, després,*

al Noi-Gran.) ¿Sents com canten els aucellets?...

NOI. (*Am pena.*) ¡Prou!...

VAL. (*Amorosament.*) ¿No t'agrada senti'ls?...

NOI. No gaire... Me'n recordo de la meva infantesa y m'entristeixo...

AIX. ¿Encara te'n recordes?...

NOI. ¡No patiria tant. creguéuho!... Les penes mai s'obliden... sempre hi queda aquí dins (*al cor*) una engruna... (*Cambi de tó.*) ¿No la sabèu la meva infantesa?..

AIX. ¡Oh!... com que no't coneixiem...

VAL. ¿Per què remoure lo passat?... Pensèm amb altres coses .. ¿No t'he dit, que ara t'estimo?...

NOI. (*Amb amor.*) ¿Des de avui, sempre més, seràs bona?...

VAL. ¡Oh. sí!...

NOI. ¿Y m'aimaràs, també?...

VAL. ¡Am tota l'ànima!

AIX. Y, es clar, que sí.

VAL. Y solsament a ne tú: a ne'l meu *Noi-Gran.*

NOI. (*Am satisfacció y com recordantho.*) ¡No m'ho havies dit mai, això!...

AIX. ¡Bél... ¿Per què't cap-fiques?

NOI. (*Am tristesa.*) ¿Es que la ferida, cou, encara; y, al coure. recordes lo què voldries oblidar per sempre! .. (*Am dolor.*) ¡Y si fós tan sols aquesta!... ¡Vès, qui l'esborra, el recort!... (*Cambiant de tó*

de sopte.) Escoltèu... apropèuse.... (*La Valenteta, s'apropa més a n'ell, quedant en la mateixa banda esquerra. L'Aixalabrada, s'alsa agafa la cadira, s'apropa al Noi-Gran, y s'assenta a la dreta; però de manera, que, al entrar el Negret no se'n adonquin. Curt silenci. El Noi-Gran segueix*) Era jo, molt nano... ¿Quants anys? No ho sé... Sé qu'era molt petit; que patia, y que jo no me'n donava compte. Veia patí als meus companys y me'n reia d'ells, sense malícia de cap mena. amb un somrís ignoscent, sense comprendre que feia mal fet de riurer-me'n. Els anys passavan... el nen se feya gran. . ¡Comensava a tindre enteniment!... Aquelles parets rònegues, qué n'eran de tristes!... (*Cambiant de tò.*) ¿No hi heu estat mai al hospici? (*Ellas, amb el cap, senyalan que no.*)— «¿Qui t'hi haurà dut, aquí?... ¿Què hi faig?... ¿Per què hi soc, en aquest lloc, tancat sempre?...»—L'enteniment, havia constituït en mi, un cambi estrany. ¡No era, ja'l mateix!... ¡ja era tot un altre!... (*El Negret entra pèl foro, y, al veure'ls, escolta desde la porta. Endevinantho, del que parla, avansa, poc á poc, silenciosament, sense que ningú se'n adonqui, y acostantse de puntetas al Noi-Gran, es coloca derrera d'ell, com pera escoltar millor, sense que'l puguin veurer.*)

ESCENA III

Dits y NEGRET

NOI. (*Seguint parlant.*) Devegades, els meus companys. solien preguntarme:—«¿Què tens?... ¿Per què ploras?...»—¿Ho sabia, jo. el què tenia, ni el per què plorava?... S'apropava'l diumenge... els pares dels meus companys,—quí en tenia,—venien a veure'ls... A mí, com que no'n tenia de pares, ningú venia a veure'm... ningú'm feia postures ni abressades... ningú'm petonejava... Per ells, tot; per mí, ¡ni això!... ¡Els tips de plorar, que jo'm feia!...—«¿No tens pares, tú?»—em preguntaben alguns d'ells, amb insistencia, com per ferme lluitar més del que ja lluitaba. ¿Podia, jo, respondre'ls?... ¿Dils que sí?... ¿Acàs, que no?... ¿Ho sabia, jo?... ¡Pares!... ¡Si ni sabia que volia dir aquesta paraula! . . ¡Si'ls meus llavis, mai s'habían desclòs per pronunciarla!... ¡Si fins no comprenia el significat tant agradable, tant dolç, tant pur, d'aquesta paraula!... ¡Redena!...—«¡No ho sé, si'n tinc!...»—jo'ls responia... (*Amb un somris amarc.*) Y, ells, se'n reien... se'n reien... (*Cambi brusco y cau contenint un crit, barreixat*

- amb un esclat d'ira y un plor sentimentalíssim.)* ¡¡Se'n reien, mentres que, jo, ploraba y lluitaba horriblement!! (*Queda abatut, amagant son rostre entre ses mans com per no descobrir les llàgrimes que brollen de sos ulls y el greu dolor. Elles; s'aixuguen els ulls; el Negret, resta trist. Elarguet silenci; no molt.*)
- NEG. (*Al Noi-Gran, una mica commogut, pero am carinyo, procurant amagar la tristesa que li ha produhit el parlament del Noi-Gran, y que l'invadeix. ¿No segueixes?...*)
- NOI. (*Tombantse amb alguna dificultat.*) ¡Ah!... ¿Era'ts aquí?
- VAL. No t'havíam vist.
- AIX. Cert, que no.
- NEG. La porta estava oberta y, he entrat sense ésser vist; he sentit *algo* de la conversa, y suposant del que parlaves, he volgut escoltarte.
- AIX. (*Veient al Negret que porta, dissimulament, una mà embolicada amb el mocador, s'alsa y và a mirarli.*) ¿Qué hi tens, aquí?
- NEG. (*Dissimulant.*) ¿Jo? .. ¡Ah!... Res...
- AIX. (*Sospitant.*) ¿D'ahont vens, ara?
- NEG. (*Am naturalitat.*) ¿D'ahont vols que vingui?... D'abaix, del *Cassinet*.
- AIX. No es pas veritat.
- NEG. (*Mitj somrihent.*) ¿No?... Tens rahó, doncs.

- AIX. No fa gaire estona qu'hi he estat y no hi erets pas.
- NEG. (*Dissimulant.*) Es que... ¿sabs? Es que jo y altres companys; hem anat a *Càn Quicu*.
- AIX. (*Recalcat.*) Ahont tú has anat ja ho sé, jo.
- NEG. (*Comprenent que sab algo y un xic molestat.*) ¡Bueno, prou!
- AIX. Algún día te'n passarà alguna. Sé qu'ha estat el *Garvat* abaix y que os heu disputat altre vegada.
- NEG. No es pas cert.
- AIX. M'ho han dit.
- NEG. Doncs t'han enganyat, vethoaquí.
- AIX. Qui m'ho ha dit...
- NEG. (*Girantse'n sec y furios.*) ¿Vols callar!...
- AIX. (*Plorosa y am sentiment.*) ¡Aquest viure. es impossible!
- NEG. (*Fora de sí y agafantla bruscament pèls brassos.*) ¿Vols callar, te torno a dir?... ¡ho vols!...
- AIX. (*Amb amor y pena a la vegada.*) ¡Si ho dic pèl teu be .. per la nostra tranquil·litat!... ¿Què més bonic, que la tranquil·litat?...
- NEG. (*Calmat y deixantla anar.*) Bueno, doncs, ja n'hi ha prou.
- VAL. La meva germana té rahó
- NOI. Creula, a l'*Aixalabrada*; *Negret*, creula...
- NEG. (*Humil.*) Pero...

- NOI. T'estima molt... No la contradiguis... Respéctela com ella a ne tú... Siguéu felissos... ¡Tú, que'n pots ésser, no sabs aprofitar aquesta ditxa!... (*L'Aixalabrada, tot y aixugantse'ls ulls de tant en tant, và aprobant amb el cap, lo que diu El Noi-Gran.*)
- NEG. ¡Si la respecto; si me l'estimo!... El que m'enfada, es que'm repliqui. (*Cam-bi de tò.*) Apa, *Noi-Gran*; segueix. Les tristeses, me plauhen. Encare, que dolent, tinc ànima. ¡He sofert tant, jo també!... Els felissos no ho entenèu això. (*L'Aixalabrada, s'apropa a n'ells y s'assenta.*) Devegades, jo també m'espanto... Vui canviar d'aquesta mena de viurer... penso en ésser bò, y en só, no't pensis, en só. Apa, segueix. T'he trencat la conversa y em sab greu.
- NOI. Tot es passat, deixemho correr... no hi pensèm ja més...
- NEG. T'ho prego.
- NOI. (*Després d'un esfors*) Aquell viure, m'era la mort... Desitjava veure espai, el blau del cel qu'allí dins no veia; sentí 'ls aucells; respirar un altre ambient... Un día vaig pensar fugirne, d'aquell lloc... anarmen lluny, ben lluny, hont cercar un'altre mena de viurer... Y, vaig fugirne, sí; vaig fugirne per sempre més. Vagant per aquest món de

Deu, vaig ferme home. ¡Qué'n duia de sebas al cap!... (*A la Valenteta.*) T'havia vist a tú... El meu pensament, mai fixo, inquiet sempre, forjava una sola ideia: l'*Amor*. Aquí dintre, (*al cor.*) ja hi sentia quelcòm que comensava a neixer... Es que t'estimava, ¿sabs? es que t'aimava bojament. Tú, semblava que'm volies, també... ¡Y, com m'ho havia cregut, que m'aimabes de debò!... ¡Quan de fingiment!... (*La Valenteta, durant aquest parlament, resta amb el cap baix y quelcòm revestida de un sentiment profont.*)

NEG. (*Procurant distreure'l.*) ¿Vols creurem, *Noi-Gran*? Ja n'hi ha prou d'entristirse. Aném al terradet; aném a esbargir aquestes cabories. ¿No l'has vist el terradet, encara? No'l coneixeràs pas. Es distret, ¿oi, *Valenteta*?

VAL. (*Alsantse.*) ¡Està més bonic!... ¡hi han més flors!... ¡Oh!... dóna gust veure'l.

AIX. (*Alsantse igualment.*) Talment, sembla un jardí. Y, tot, es obra del *Negret*, no't pensis. Và tindrer molta trassota en arreglarho.

NOI. (*Al Negret.*) ¿També t'agraden les flors, a ne tú?

NEG. Són la meva delicia; com ho son, també, els aucellets ¿No'ls has sentit cantar, als aucellets?

- NOI. Sí, no fa gaire; ¿oi, *Valenteta*, que'ls he sentit?
- VAL. Sí; però. s'ha entristit, al sentí'ls.
- NEG. ¿Quina *refilamenta!* ¿Eh?
- AIX. (*Pél Noi-Gran.*) ¡Pobre!...
- NEG. Devegades, fan un concert espatarrant; però, alegre... L'un canta per aquí. . l'altre canta per allà... Un concert sense ordre, ¿sabs?, però jolíu, ab vibrantes notes que't penetran dins el cor y que t'alegran l'ànima. Diuen, que per tindre bon cor, tenen d'agradar tres coses: les flors, els aucells y la música, y a mí, les tres coses m'agradan... Aném... (*Alsantlo am cuidado y donantli el bras.*) Convé distreure't forsa; respirar el flaïre de les flors; sentir dels aucellets, aqueixa *melodia*... sobre tot, distreuret, ¿sabs?... A poc a poquet, sense esforçosarte, sense fe'l valent. (*Van caminant vers al terra-det.*) No'm vé d'un quart, ni de dos, ni d'una hora. Vui que t'animis, que't tornis fort com avans. (*Al arribar al dintell del balcó, el Negret deixa anar al Noi-Gran, que's recolsa en la porta, pera dirigirse a les dones.*) ¿No ha vingut, don Pere?
- AIX. Sí.
- NEG. Y, ¿què díu el senyor Doctor?
- VAL. Lo que has dit tú, ara mateix: molta distracció, molta tranquilitat... esbarjo...

NEG. Es clar, que sí. Te molta de rahö. Les cavories, matàn.

AIX. Díu, qu'està dèbil, bastant dèbil.

VAL. Li ha donat un reconstituent.

NEG. (*Tornant amb el Noi-Gran y donantli el bras.*) Doncs, a reforsarse y forsa d'ànimo. (*A les dones.*) Vosaltres, mentres tant, comensèu d'arreglar el sopar. (*Al Noi-Gran.*) ¿Aném, Noi-Gran? Ja veuràs, que bé, que't posaràs en pocs dies, ja veuràs... (*Desapareixen pausadament pèl balcó que dóna sortida al terradet. La Valenteta, sostinguda en una cadira, y de peu, no pert de vista al Noi-Gran, que se'l mira tristament fins a ser fora. L'Aixalabrada, els acompanya fins al balcó, ahont queda aturada y mirant vers a fora. Llarc silenci.*).

VAL. (*Am dolor, un cop ells fora.*) ¡Pobre Noi-Gran!...

AIX. (*Mirantse fixament a sa germana, y molt recalcada aquesta paraula.*) ¡Pobre!... (*Curt silenci. Apartantse del balcó.*) ¡Gaire bé no pot donar un pas!...

VAL. ¡Don Pere, desconfía!...

AIX. ¡Llàstima de xicot!...

VAL. ¡De tot, ne tinc jo la culpa!

AIX. La veritat, que no s'ho mereixia. Es tot un home, digne y generós. ¡Y el tenen per dolent!... Els sers dolents, no estiman; no tenen cor, ni pateixen, com

pateix ell... no es cor-secan. En son rostre, porta ja grabat el segell de la *Mort*. D'ahir, qu'es aquí, a casa, quin cambi més gran, ¿oi? El trovo totalment diferent y em fà por...

VAL. ¡Jesús, Déu meu!...

AIX. Mira: comensa de parar la taula y a enllestir el sopar. Vaig a buscar un cantinet y una galleda d'aigua fresca.

VAL. Bueno; ves, ves.

AIX. (*Va a la finestra, agafa el canti, y després, entra a la cuina, sortint tot seguit, am la galleda a l'altre mà.*) Deixaré la porta ajustada. Tot seguit tornaré a ser aquí. (*Desapareix per la porta del foro, deixantla ajustada.*)

ESCENA V

VALENTETA.

VAL. (*Aquesta para la taula, posant tot el menester. Tot y fentho, instintivament, va pegant llambregades vers al terradet. Quan ja està llesta, s'apropa al balcó y mira un segón vers a fora. Després, es retira, treyentse'l mocador; y, aixugant-se una llàgrima, diu am dolor, tot y desapareixent per la porta de la cuina.*) ¡Deu meu, Senyor!... ¡Deu meu!... (*La escena queda sola un moment. Després,*

tornan del terradet, molt pausadament, el Noi-Gran y el Negret: aquell, agafat del bras d'aquest altre, més abatut qu'avans y caminant ab més dificultat que mai; trist y mitg desvanescut. El Negret, am cuidado, el fà seure en el silló.)

ESCENA VI

NOI-GRAN y NEGRET.

NEG. (*Entrant.*) Potser qu'hi hem estat massa. Tal volta l'airet que fà...

NOI. (*Seient.*) No, si no'm sab greu morir-me... ¿Què hi fem els desgraciats al món?... ¿Què soc, jo?... Al cap de vall, un presilari...

NEG. ¿Ne tens tú la culpa?... ¿La tinc jo?... ¿La tenen, els altres?... Del hospici, al presiri. s'hi va am facilitat... Un cop de sancs... (*Meditant.*) Devegades, el gannivet... el món... lo que no s'esplica... Això de tindrer massa sanc y pocs estudis...

NOI. (*Am pena, comprenent que té rahó.*) ¡Tart ho reconeixèm!...

NEG. Per nosaltres. l'únic modo de viure, l'únic ambient, ha estat el llot. M'hi acostumat tant, hi estic. ja, tant fet, que si m'en treyan d'aquesta mena de viure, estic seguríssim, que l'anyoraria. ¿No't passa. a tú?

- NOI. ¡Jo, també m'ho creia així!... Dotze anys de lluites, d'agotament, m'han canviat, crèho... Avui, ni a una mosca, *Negret...*
- NEG. (*Reflexu.*) ¡Si no hi haguessin dones!... (*Breu moment de silenci.*)
- NOI. (*Neguitós pèl ofec.*) ¡Quin ofec!... ¡Vosaltres, confièu en salvarme, y jo, sento com s'apropa'l fi!... (*Am defalliment.*) ¡Aquesta si qu'es ganivetada!... ¿Per què vaig estimar!... (*Restant silenciosos. Pausa curta. Després, entra pèl foro, el Garvat, am tota la patcorra y am matisos de pinxeria.*)

ESCENA VII

Dits y GARVAT.

- GAR. (*Entrant.*) M'ho havia pensat, que no vindries...
- NEG. (*Ap.*) ¡El Garvat!... ¡Ja no hi queia!...
- GAR. Suposant que't trovaria, he vingut per repetirte que'ts un covart.
- NEG. (*Contenintse.*) ¡Jo!...
- NOI. (*Ignorantho.*) ¿Què es, tot això?...
- GAR. ¡Podia esperar!... ¡Si'm descuido, m'hi enrampo!...
- NEG. (*Disculpantse.*) M'hi distret...
- GAR. (*Burlesc y fent com si s'ennogué.*) ¡Ejém!... (*Rebatent el cigarro a terra,*

amb ira simulada.) ¡Reíra de cigarro!...
(*Plantantlhi el peu al dessobre.*) ¡Té!...

NEG. (*Comprenentho.*) Encare hi som a temps.

GAR. ¡Me fàs llàstima!...

NEG. (*De sopte, anant a tirárseli al dessobre.*)
¡Jo!...

NOI. (*Que veyent la cosa mal parada, s'haurà
alsat y detenintlo.*) ¡Negret!...

GAR. (*Al Noi-Gran.*) ¡Deixéulo, que no me'l
menjaré!... ¿Què no ho veièu, qu'es un
gallina?...

NEG. ¡Espérat... (*Forsejant per desferse del
Noi-Gran, que'l subjecta.*)

GAR. (*Fent l'acció de ficarse la mà al infern
de l'americana.*) ¡Si t'acostas, t'enfor-
quillo!...

NEG. (*Forsejant al Noi-Gran.*) ¡Déixam
anar!... ¡Déixam!...

NOI. (*Sense obehirlo.*) ¡Què vas a fer!...

NEG. (*Am coratje.*) ¡Escanyarlo!

GAR. (*Burlesc.*) ¡Ejem!...

NEG. (*Fora de sí.*) ¡Reíra!... ¡Déixam!...

(*Quadrantshi.*) ¡¡Et dic que'm déixis!!...
(*Forseja y logra desferse del Noi-Gran,
anant cap al Garvat.*) Y, tú, encománat
a Deu! (*S'abrahona al Garvat, l'agafa
fòra de sí, per les solapes de l'americana,
y a empentes y a batsegades, se'l
endú pèl foro, per hont desapareixen,
abrahonats els dos.*)

NOI. ¡Negret!... ¡Què vas a fer!... ¡Vas a per-

dret!... ¡Déixal!... (*Recobrant una forsa gran d'esperirit, y amb alguna dificultat, els segueix, desapareixent darrera d'ells. Al poc rato, el precis per arribar abaix, al carrer, se sent la remor confosa, quelcòm lluny y fonda, de la gentada que's suposa s'apinya a contemplar la lluita. L'esbalot, creix molt ràpidament y, tot seguit, deixen sentirse dos o tres tocs de pito d'auxili y crits de: «¡Fugiu qu'es màtan!...» «¡Jesús!...» «¡Agaféulo!...» «¡Aquell, ha estat!...» «¡Aquell que corre!...»*) Tot això, ha de ser molt ràpit y com al lluny, y més que lluny, fondo. *La escena que segueix serà ràpida.*)

ESCENA VIII

VALENTETA

(Al sentir els crits, surt de la cuina.)
¡Juraria!... (*Và a la finestra a goitar.*)
¿Què es això?... (*Dirigintse al foro.*)
¡Veiàm!... (*Al temps que và per sortir, entra l'Aixalabrada, precipitadament, tota adelerada y espantada, portant el canti y la galleda, que deixarà en qualsevol banda de terra.*)

ESCENA IX

VALENTETA, AIXALABRADA y tot seguit PIGADA

AIX. (*Entrant.*) ¡Ai, Deu meu, Senyor!...
¡Ai, Verge Santíssima!... (*Tot lo que segueix, ha de ser molt ràpit.*)

VAL. ¿Què es?... ¿Què ha estat?... (*No poguent parlar.*) ¡Ell!... ¡El Noi-Gran!...

VAL. (*Amb espant.*) ¡Què dius!... (*Anant precipitadament, fins al balcó, desde hont mira vers a fora y veu que no hi són.*)
¡Jesús!... (*Tornant, tota adelerada, vers a sa germana, y amb interès.*) ¡Parla!...
¡Dígas!...

AIX. (*Tota emocionada.*) ¡Crec que'l Garvat!... ¡No sé si'l Negret!... (*El remoreig và calmantse.*)

VAL. (*Impacienta.*) ¡Deu meu!...

AIX. ¡El Noi-Gran, s'ha ficat al mitj!...

VAL. ¡Oh!...

AIX. (*Cambiant ràpidament de tò y seyant en una cadira.*) ¡No!... ¡no t'espantis!...

VAL. (*Dirigintse al foro, al mateix temps que entra la Pigada y sent les últimes paraules.*) ¡Ahont es!... ¡ahont!...

PIG. (*Entrant.*) Ja'l duen... No es rês... Una punxadeta, no més.. No os espantèu...

VAL. (*amb interès.*) ¿Còm ha sigut!...

PIG. No ho sé... Tenía de bat a bat, la porta

del pis oberta... de prompte, veig que surten d'aquí, el *Négret* y el *Garvat*, abraonats com dos gossos de presa... Darrera d'ells, hi corria el *Noi-Gran*... Amatenta, els sègueixo... he pensat,— cridaràs,—El *Garvat*, es treu el gani-vet... s'interposa el *Noi-Gran*, y... (*Venientlos entrar pèl foro.*) Mírate'l...

ESCENA X

Dites, NEGRET, NOI-GRAN y dos homes.

NEG. (*Als dos homes que acompanyan, aguantantlo, al Noi-Gran.*) Seièulo aquí... (*Al silló.*) Poc a poc... (*Els dos homes, el col·locan en el silló.*) Mercés, companys... Podèu retirarvos... (*Els dos homes, se'n van. El Negret, els acompanya fins a la porta. El Noi-Gran, està més groc y més defallit que avans, portant descordada, l'ermilla y la camisa. Elles, que s'hauràn apropat a n'ell, el rodejan, col·locantse en son enfront, la Valenteta, que plora baix-baixet. El Negret, porta tota la roba bruta de pols y rebregada, senyal de la lluita. Després de despedir als dos homes, torna. Pausa llargueta.*) ¡Redena!... ¡Aquesta, me la paga!... (*Fent una senyal pinxasca y com de venjarse'n.*) ¡Mírateles!...

- VAL. (*Acondolida y plorosa.*) ¡Noi-Gran!...
- NOI. (*Miràntselà am pena y sentiment, a la vegada, l'hi agafa una mà am carinyo.*)
¡Pobreta!... ¡Vina!... (*Besantli el front.*)
¡No t'allunyis!... ¡no te'n separis, de la meva vora!... (*La Valenteta, s'assenta aprop d'ell.*)
- NEG. (*A la Pigada.*) ¡Pigada!... Mira: arriba't a avisar al metge... Ja sabs hont viu... cuita...
- FIG. Sí, ja sé... Es don Pere.
- NEG. Que cuiti, sobre tot.
- FIG. Descuida; vindrà amb mí (*Se'n và pèl foro.*)

ESCENA ÚLTIMA

Dits, menys PIGADA

- NOI. (*Al Negret y a l'Aixalabrada.*) ¡Veníu, tots!... (*Com si s'ofegué.*) ¡Quína angunía sento!... (*Veient que les dones ploren silenciosament.*) ¿Plorèu?... (*A l'Aixalabrada.*) ¿Qué't penses. que'm sab greu, morir-me?... (*A la Valenteta.*) Ho sento, per tú... (*Trist.*) ¡Ara que cercava un benestar jolíu!... (*De sobte, al Negret.*) ¡T'anava a punxar!... ¡Cristo!... ¡M'ha ferit!... ¡Si, això, m'ho fà avans, qui sab ahont fóra, a aquestes hores, el Garvat!... Ara... (*Allargant els brassos.*)

Toquéu... ¡No hi ha brahó!... ¿Sabs?... no més hi ha que esperit... (*Resta un moment silenciós, posantse la mà al costat, sobre la ferida.*) ¡Obríuho tot!... ¡M'ofego!... ¡Quin neguit!... (*La Valenteta y l'Aixalabrada, van a obrir el balcó y la finestra de bat a bat, tornant al séu lloc.*)

NEG. (*Animantlo.*) ¡Animo, amic méu!... ¡ànimo!...

NOI. ¡Ja es tart!...

NEG. (*Am coratje.*) ¡Malehit, Garvat!... ¡Ai d'ell, quan l'atrapi!... ¡t'ho juro!...

AIX. (*Am temor.*) ¡Per Deu, Negret!...

NOI. No... Mira... avans de morir, voldria donarte un consell...

NEG. Dignes.

NOI. (*Sempre am pena y enfosquintseli la veu, lentament. La Valenteta, resta asseguda aprop d'ell; l'Aixalabrada, de peu, un xic apartada a l'esquerra.*) ¿Promets complaurem?... Moriré més tranquil.

NEG. T'ho prometo.

NOI. (*Després d'un esfors.*) Doncs, mira... Rebutja aquesta mena de viure odiable... Sigas, d'avui en endavant, tot un altre... digne de tothom. Allúnyat... apártat, d'eixa colla de sers pervertits... Tú, entremitg d'ells, hi desdius. Tens ànima, ets bó... Hi ha altra mena de

viurer, que, encara que pobra, es honrosa y digne...

AIX. ¡Y té rahó!...

NOI. Treballant, se viu igualment y s'es respectat. ¡He après molt, dins d'aquell estatje malehit!... (*Cambi de tò.*) ¿No ho comprenèu, qu'he tornat totalment diferent de pensar?... (*El Negret, resta amb el cap baix, sense gosar mirarse'l.*) ¡No vulguis que t'hi portin!... ¡no vulguis anarhi mai!...

AIX. (*Suplicant, carinyosament.*) ¡Creu lo que 't diu el *Noi-Gran!*... ¡Escolta'l, *Negret,* escolta'l!... ¡Fesho per la meva germana, home!... ¡Fesla felissa!... Vivim, com Deu ens mana viurer; creu a qui be't vol... ¡No m'atormentis, *Negret!*... El *Noi-Gran,* té rahó. Mai estarèm tant bé, com portant una vida honrada... (*Suplicant, amanyagantlo y abrassantlo amorosament, mitg plorant.*) ¡Fesho per mí, *Negret!*... ¡Per la dòna que t'estima amb tota l'ànima!... ¡per la dòna a qui tu aimas!...

NEG. (*Que fins ara haurà quedat silenciós y pensatiu, sense respondrer mai, com indecís y mitg commogut, a la vegada.*) ¿Tú ho vols?

AIX. (*Amb imperi y amor.*) ¡Oh, sí!...

NEG. (*Resolt.*) ¡Doncs, siga! Despertarèm d'un somni qu'hauría estat etern. (*Al Noi-Gran.*) ¡Tú, ens despertes!

- NOI. (*Que và finint, y am veu, cada vegada, més fosca.*) Era, aquesta, la meva missió en la terra...
- NEG. (*Amb`amor a l'Aixalabrada.*) ¡Per tú, ho faig, amor meu, vida meva! . Has sapigut ésser am mí, tot'una dòna y vui premiarte la teva bondat, fente, eternament felissa.
- AIX. (*Contenta*) ¡Ens casarém!...
- NEG. Y, serém, sempre més, ditxosos.
- AIX. ¡Viurém, l'un pera l'altre!...
- NEG. Y, ens aimarém sempre.
- AIX. (*Tirantse al coll del Negret, mitj plorant d'alegría, y abrassantlo amb goig y efusió.*) ¡Oh!.. ¡Gracies. Negret, gracies!... ¡Cóm t'estimo! . . (*Restan abrassats els dos un segón. Tot lo que segueix am més rapidès.*)
- NOI. (*Ofegantse per segons.*) ¡Adeu, Valenta!... ¡M'ofego!... ¡'m moro!...
- VAL. (*Que no s'haurà mogut del costat d'ell, sense fer cabal dels altres.*) ¡Oh!.. ¡Deu meu!...
- NOI. ¡Adéu... per sempre!...
- NEG. (*Que se'n adona, deixa anar a l'Aixalabrada, y corre, precipitadament, vers al Noi-Gran.*) ¡Jesús!... (*Atinanthi.*) ¡Y, don Pere, no es aquí!...
- AIX. (*Que també se'n adona, hi corra.*) ¡Verge Santa!... (*L'Aixalabrada, se col-loca a la dreta del Noi-Gran; a l'esquerra, el*

Negret, y al mitg, agenollantse als peus del Noi-Gran, la Valenteta, que plora baix-baixet.)

Noi. *(Esforsantse y am veu, ja més fosca que mai.) ¡Negret!.. ¡Aixalabrada!... (Palpantlos y agafant una mà de cada hù.) ¡En vostres mans!... (Deixantlos anar y palpant a la Valenteta.) ¡Féu, per ella!... (Al Negret, agafantlo de una mà.) ¡Sabs?... (Deixantlo anar y, després d'un esfors.) ¡Es l'últim desitg!... (Queda alentant un segón; després, fà una estremitut, y queda mort. Tots fàn un moviment, llensant un, ¡Oh!... ofegat. Quadro.)*

Teló ràpit

FI

JUDICI DE LA PREMPSA

Parlèm d'un drama

Vaig pregar al amic Gomila, que'm deixés el quadret a fi de llegir-lo y saborejar-lo detingudament y sossegat, y ho và ferho y n'estic agrahit. Llegintlo, no he trovat les ensopegades aquelles de la vetlla de l'estrena. Ja vaig notar que l'obra tenia un perfum delicat, y que'n les taules del *Niu*, en lloc d'esvahir flaire, semblava devant dels espectadors que's floujés un baf d'argelagues: vaig veurer les falses concepcions posades als llavis dels còmics *pour rire*. La seva feina, observada amb estudi, li destruhiren sense que una llei implacable els sometés a punyida rigurosa. He preferit mil voltes tenir el *Crepuscle* a les mans, com dic, que no pas l'haver vist l'estrena, francament y no perque, amic Gomila, la seva obra sigui una perla literaria, no; si no perque per ésser la primera, s'hi veu un delicat sentiment que ja molts voldrien tindrer, am tot y dur a remolc un nom conegut. M'ha agradat molt, llegintla atentament, perque qui coneix a vostè y frueix la seva prosa, se convens del seu esprit punyit. ¿Veritat qu'ha sofert vergassades terribles d'aquesta vida tota, curulla d'esbarsayes? Els tipos descuits en llur obra, son trocets de carn que'n llurs ànimas s'hi troban els esmicols d'aquelles crudelitats embolcallades. El tipo de «Noi-Gran» và captivar-me; y en éll hi aboca vostè tota una amargantor escéptica y sentida. Jo l'hi afirmo que'l *Crepuscle* m'ha semblat veurehi la visllumada d'una claror eclesiàstica: no s'arrèdri, doncs; la voluntat supera a les malivoles mesquineses dels torts que d'oratge y de ponent se descarregan en contra dels que cerquen un nom guanyat am l'esfors del estudi y la conciencia.

EMILI GRAELLS CASTELLS.

El Porvenir (Valls).

La obrita del novel autor es de las que se escuchan con interès porque hay en ella algo hermoso y vibrante, que no siempre se exterioriza por la carencia natural de medios que ha de existir en todo escritor de las condiciones de Santiago Gomila.

Al lado de cosas bellas é intensamente sugestivas, muestra infantiles conceptos; junto à vigorosas imágenes,

débiles metáforas; á la par que admirables rasgos de luminoso talento, pueriles candideces; y todo ello, lo elevado y lo mediano, las arrogancias de la visión clara y serena y los tanteos de la inexperiencia, se mezclan y dan á la obra un aspecto simpático y sugestivo. Y es que, á pesar de esos defectos, palpita en *Crepuscle* una inspiración noble y generosa, circula la savia de una elevada idea oculta en aquellas toscas apariencias, así como las auríferas arenas en el cenagoso légamo del río.

Yo auguro al joven Santiago Gomila nuevos y más señalados éxitos, si el tiempo y el estudio y sobre todo la percepción clara y bien definida de la realidad experimental de la vida, ejercen en su ánimo decisiva influencia. Digo esto, porque á través de su obrita de anoche, vi no pocas condiciones, que teniendo en cuenta lo anteriormente dicho, podrían hacer de él en los tiempos venideros, un autor meritisimo.

Lo que si me permito recomendarle eficazmente es que, para lo sucesivo, procure hacerse representar mejor sus producciones; que á buen seguro hubiese resultado infinitamente más su nueva obra, si se hubiese interpretado como el arte manda y el buen gusto ordena.

JUÑER.

El Liberal.

Sobre art

Si, (y torno á repetirho) les figures es mouhen am desembrás y espontaniament. sens afectació, totas portadas baix un impuls natural, baix un «*esprit*» que atrau y fins encisa moltes voltes: viuhen, tenen vida propia, es fan «*carne*» diguemho aixis, y l'ambient que respiran es un ambient conçolador, un ambient que vivifica, un aire que alena a l'esperança benefactora; puig ben clar'ns ho demostra l'autor, y ho patentisa sembrant l'arrel d'una felicitat qu'ell desitja y per disort no troba.

Sobre tot, aquell desentllás, tant natural, gens rebuscat, sens mirar cop d'efecte; aquell desentllás fet ab tota la consciencia d'un dramaturg de nombradia, fet am tota la veracitat des on interessant argument, es lo que més captiva, y lo que's nota de bona llógica en els moments més culminants de l'obra y l'esclat—ó millor dit—el broll d'un amor entranyable y durader, que revela un estudi esperimental d'aquets secrets del cor que no s'esbrinan; un estudi de la psicologia amorosa, d'aquesta psicologia qu'es propia de la realitat, quant l'engin y el sentimentalisme'ns portan «*troços de vida*» á l'escena, troços de

vida que no's borran jamai, y restan grabats en la imaginació, com la figura al bronze.

El diàlech es florit, espontani, senzill, propi d'un literat com en Santiago Gomila, que sab escriurer y te'l dó especial, com el té son pare, de sapiguer sintetisar am forma la bellesa, rublert d'imatjes pintoresques, am trasllats felicissims, lliure de retruécunos y equivochs, y sempre interessant, sempre latent, sempre de nervi, propi de sa febroseca imaginació, de son esser inspira-dissim que acredita.

Per coneixement de causa, reproduhiré quinscuns pas-satjes de l'obra á fi que'ls llegidors pugan ferse capassos de lo molt que sobrepuja el talent d'en Gomila en bas-tants cassos de l'obra:

Y l'escena última, qu'es magistral, ab un tó dramá-tich, oportú, ab acudit ingeniós, diu:

Y fineix el drama, deixant una emoció intensissima, un vuid irreparable de dolor, com un deix amarch, resabis del sofriment del poeta, que s'escola poch á poch, y fa estraneixer, y fins arriba á moments qu'ens esgarrifa.

J. F.

El Porvenir (Valls).

Crónicas menudas

Hay en él, naturalmente, y no por ello le hago cargos, completo desconocimiento de la *mecánica* teatral y exceso de retórica, tanto en aquel hablar interminable fatiga. Pero junto á la inevitable inocencia con que está hecho este cuadro dramático he visto fibra de escritor y debe usted cultivarla sin precipitaciones. Pregunte á su padre, que sabe más que yo de estas cosas, y él le dirá que la gran maestra es la Vida y que basta con copiarla *artísticamente* para llegar al corazón ó al cerebro del espectador. Ha dado usted uu primer paso con relativa fortuna. Siga andando pero sin vehemencias, con paso medurado, y si así obra hará usted *algo*, según leal entender de este anciano que le bendice de todo corazón.

FEDERICO URRECHA.

El Diluvio

Per falta de espay y no extendrens en la publicació sols donem quiscuns párrafs del judici que la Prempsa fá referent a n'aquesta obra.

BIBLIOTECA

DE

Juventut Teatral

Ptas.

- Per una capa.**—Comedia en un acte y en prosa, d'en Emili Graells Castells. 1
- El Sacrifici.**—Drama en tres actes y en prosa, d'en Faust Casals y Bové.. 2
- Cel perdut.**—Quadro dramàtic en un acte d'en Florenci Cornet. 1
- Francesh Rusch.**—Drama en un acte y en prosa, d'en Emili Graells Castells 1
- Crepuscle,** quadro dramatic, per Santiago Gomila. 1

EN PREMPSA

- L' Amor es cert,** assaig d' entreteniment escènic de J. Oliva Bridgman . 1